

Рейтинговий звіт ODSA-005-015 про визначення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	м. Одеса
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія:	визначення
Дата визначення:	21.07.2016 р.
Рівень кредитного рейтингу:	uaAA-
Прогноз:	стабільний
Рівень інвестиційної привабливості	uaINV5 (найвищий рівень)
Рейтингова дія:	визначення
Дата визначення:	21.07.2016 р.

Наданий в результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Висновок рейтингового агентства щодо рівня кредитного рейтингу

Кредитний рейтинг ґрунтується на результатах аналізу економічних та фінансових показників за 2015 рік у цілому, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної в розпорядженні комунальної власності та перспективних планів на майбутнє.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, що надана Одеською міською радою, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	21.07.2016
Рівень рейтингу	uaAA-
Прогноз	стабільний
Рейтингова дія	підтвердження

Позичальник або окремих борговий інструмент з рейтингом **uaAA-** характеризується дуже високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами.

Знак «->» позначає проміжну категорію (рівень) рейтингу відносно основних категорій (рівнів).

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Висновок рейтингового агентства щодо рівня інвестиційної привабливості

Рейтинг інвестиційної привабливості м. Одеси ґрунтується на результатах аналізу інвестиційного потенціалу міста та інвестиційного ризику, який пов'язаний з інвестиційною діяльністю на території міста без урахування внутрішніх ризиків, спільних для усіх об'єктів рейтингування на території України.

Рейтинг ґрунтується на інформації, що надана самим об'єктом рейтингової оцінки, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною.

Історія рейтингу

Дата	21.07.2016 р.
Рівень рейтингу	uaINV5
Рейтингова дія	визначення

Об'єкт рейтингування з рівнем рейтингу uaINV5 характеризується найвищим рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.

Довідково: За національною шкалою рівнів інвестиційної привабливості

uaINV5	Об'єкт рейтингування характеризується найвищим рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.
uaINV4	Об'єкт рейтингування характеризується високим рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.
uaINV3	Об'єкт рейтингування характеризується привабливістю для здійснення інвестицій на рівні вище середнього порівняно з іншими об'єктами рейтингування.
uaINV2	Об'єкт рейтингування характеризується середнім рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.
uaINV1	Об'єкт рейтингування характеризується низьким рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.

Рівень кредитного рейтингу м. Одеси підтримується:

- високим рівнем бюджетної забезпеченості міста: обсяг доходів бюджету м. Одеси без урахування трансфертів у розрахунку на одного мешканця в 2015 році перевищував середній показник по місцевих бюджетах у цілому (на 12,6%) та показники багатьох міст України, співставних за адміністративно-територіальним статусом;
- високими темпами зростання доходної частини бюджету (153,2% у 2015 році) та покращенням показників ліквідності, в тому числі в результаті позитивного впливу бюджетної реформи;
- диверсифікацією господарського комплексу міста за видами економічної діяльності та низьким рівнем концентрації надходжень до бюджету за основними платниками податків та інших обов'язкових платежів;
- помірною чутливістю господарського комплексу та бюджету міста до економічних ризиків;
- ефективною політикою міської влади стосовно управління місцевим боргом з метою оптимізації його обсягу й структури та зменшення боргового навантаження бюджету міста.

Рівень кредитного рейтингу м. Одеси обмежується:

- високою потребою в залученні додаткового фінансування, в тому числі на відновлення об'єктів міської інфраструктури та житлово-комунального господарства;
- впливом негативних чинників на фінансовий ринок і невисокою та нестабільною діловою активністю в окремих секторах економіки, що негативно впливає на потенціал зростання і платоспроможність економічних суб'єктів.

Резюме

Загальна інформація про місто

Одеса – місто обласного значення, адміністративний центр Одеської області, важливий промисловий, науковий, фінансовий, транспортний, туристичний та культурний центр на території України. Територія міста, що розташоване на північно-західному узбережжі Чорного моря, охоплює 162,42 кв км.

Адміністративно-територіальний устрій та управління в місті

Місто Одеса є самоврядною територіальною одиницею, в межах якої територіальна громада здійснює місцеве самоврядування, має свою комунальну власність, бюджет міста та органи місцевого самоврядування. Адміністративно територія міста поділяється на 4 райони: Київський, Маліновський, Приморський та Суворовський. Районні у місті ради не створені. Місцеве самоврядування у місті Одесі здійснюється територіальною громадою міста як безпосередньо, так і через Одеську міську раду, а також виконавчі органи ради.

Міський голова є головною посадовою особою територіальної громади. Він обирається відповідною територіальною громадою на основі загального виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років. За результатами виборів, що відбулися у жовтні 2015 року, міським головою вдруге було обрано Труханова Геннадія Леонідовича, який отримав 51,33% голосів виборців. Вибори у міську раду проводились одночасно із виборами міського голови. Термін повноважень депутатського корпусу, який налічує 64 депутатських місця, становить 5 років. Депутати Одеської міської ради на основі партійної приналежності та/або єдності політичних поглядів можуть об'єднуватися в депутатські фракції. На даний момент у міській раді створено такі депутатські фракції та групи: депутатська фракція «Доверяй делам» – 27 депутатів, депутатська фракція партії «Блок Петра Порошенка «Солідарність» – 12 депутатів, депутатська фракція політичної партії «Опозиційний блок» – 6 депутатів, депутатська фракція «Українська морська партія Сергія Ківалова» – 6 депутатів, депутатська фракція «Одеська міська організація політичної партії «Об'єднання «Самопоміч» – 5 депутатів, позафракційних – 2 депутати. Крім того, 18 депутатів входять до депутатської групи «За Порто-Франко».

Основні показники

Основні показники соціально-економічного розвитку та фінансового стану м. Одеси

Назва показника	2013	2014	2015	Темп росту за ост.рік, %
Чисельність наявного населення, тис. осіб (станом на кінець звітного періоду), тис. осіб	1 017,0	1 016,5	1 010,8	99,4
Середньооблікова чисельність штатних працівників, тис. осіб	281,3	267,9	248,8	92,9
Середньомісячна заробітна плата, грн.	3 099,0	3 305,0	4 089,0	123,7
Заборгованість з виплати заробітної плати, млн. грн. (станом на кінець звітного періоду)	7,7	17,4	46,2	265,2
Обсяг реалізації продукції у відпускних цінах, млн. грн.	11 843,8	12 444,9	16 947,7	136,2
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.	4 784,9	5 534,9	5 055,3	91,3
Прямі іноземні інвестиції, млн. доларів США (станом на кінець звітного періоду)	739,6	605,7	565,6	93,4
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	н/д	2 577,6	1 441,5	55,9
Введено в експлуатацію житла, тис. кв. м	353,9	433,5	371,6	85,7
Обсяг роздрібного товарообігу, млн. грн.	22 130,4	22 832,7	25 935,3*	113,6
Доходи бюджету, млн.грн.	3 451,2	3 709,4	5 683,2	153,2
Видатки бюджету та кредитування, млн.грн.	3 310,0	3 491,4	5 339,7	152,9
Прямий борг (без врахування позик з Єдиного казначейського рахунку), млн.грн.	175,7	101,9	0,0	0,0

*дані Головного управління статистики в Одеській області <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>

Соціальна сфера та економіка міста

За чисельністю населення (1 010,8 тис. осіб станом на 01.01.2016 р.) Одеса відноситься до великих міст України. У 2015 році у місті зберігалася негативна тенденція щодо скорочення чисельності наявного населення за рахунок природного скорочення. При цьому сальдо механічного приросту, на відміну від попередніх періодів, також мало негативне значення.

Зважаючи на структуру економіки Одеси, ринок праці міста достатньо диверсифікований як за видами економічної діяльності, так і за основними роботодавцями. Протягом останніх трьох років під впливом рецесивних тенденцій в економіці України та збереження низького рівня ділової активності ситуація на ринку праці міста залишалася складною: середньооблікова чисельність штатних працівників зберігала тенденцію до скорочення, кількість вивільнених працівників зростала. Рівень зайнятості населення залишався високим, питома вага зайнятих в загальній чисельності наявного населення міста становила 24,6% у 2015 році та перевищувала відповідний показник по Україні в цілому. Суттєва чисельність мешканців міста зайнята у малому бізнесі: станом на 01.01.2016 р. близько 132 тис. осіб – наймані працівники на малих та середніх підприємствах.

Темпи зростання середньомісячної заробітної плати штатних працівників м. Одеси у 2015 році, як і в попередніх періодах, перевищили відповідний показник по країні, але значною мірою були забезпечені інфляційною складовою. Протягом минулого року рівень оплати праці збільшився на 23,7% до 4 089 грн., що нижче за середній показник по країні на 2,5%. У 2015 році внаслідок збереження складного фінансового стану окремих основних роботодавців відбулося подальше зростання обсягу невиплаченої заробітної плати – до 46,2 млн. грн. Співвідношення обсягу боргу до

середньомісячного фонду оплати праці зросло до 4,5%, що відповідає помірному рівню заборгованості.

Зростання рівня номінальної заробітної плати позитивно впливало на динаміку надходжень податку на доходи фізичних осіб, обсяг якого у співставних умовах збільшився у 2015 році на 22,3% до відповідного показника минулого року. Рівень виконання річного плану (з урахуванням змін) також є високим – 107,8% затвердженого річного показника. При цьому питома вага надходжень податку на доходи фізичних осіб суттєво скоротилась, у порівнянні із попередніми бюджетними періодами, внаслідок зменшення відрахування до бюджету міста з 75% до 60% відповідно до реформи бюджетного законодавства.

Економічний потенціал Одеси характеризується багатогалузевою промисловістю, розгалуженою транспортною мережею та розвиненим портовим господарством. Крім того, місто має широку мережу ринкової інфраструктури, фінансових установ, закладів освіти, охорони здоров'я та культури. Рівень диверсифікації міської економіки за видами економічної діяльності високий, суттєва залежність господарського комплексу та бюджету міста від діяльності окремих провідних підприємств чи групи компаній, або підприємств однієї галузі відсутня. Це забезпечує помірну чутливість господарського комплексу та бюджету міста до економічних ризиків.

Найбільшу питому вагу за обсягами сплати обов'язкових платежів до загального фонду бюджету міста у 2013-2015 рр. мали: транспортний комплекс міста, установи бюджетної сфери (державне управління, освіта, охорона здоров'я, надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту), промисловий комплекс міста, торгівля, а також суб'єкти підприємництва (операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям; діяльність готелів та ресторанів). Надходження кожного з основних платників не перевищують 5% доходної частини загального фонду бюджету міста.

Рівень соціально-економічного розвитку міста високий, проте протягом останніх 3-х років на економіку міста та його фінансовий стан негативно впливали складна ситуація в економіці країни, зростання інфляційного тиску на економіку, що призвело до зниження реальних доходів підприємств і громадян. Серед основних факторів, що зумовлювали негативні економічні тенденції були: загальнодержавна внутрішньополітична криза та військовий конфлікт в східному регіоні України, анексія Криму Російською Федерацією, розрив міжрегіональних зв'язків та погіршення відносин із окремими основними торговими партнерами, звуження зовнішнього та внутрішнього попиту на продукцію вітчизняних виробників, скорочення державного фінансування, погіршення фінансових результатів підприємств, складна ситуація на фінансовому ринку та девальвація гривні відносно основних світових валют.

Протягом 2014-2015 років внаслідок перенаправлення туристичного потоку зросло навантаження на природно-рекреаційний потенціал міста, що, у свою чергу, стимулювало подальший розвиток туристичної сфери та супутніх галузей. Зокрема це стосується торгівлі та громадського харчування, сфери обслуговування, готельного бізнесу, транспорту, харчової промисловості. При цьому, враховуючи збереження негативних чинників, що впливають на фінансовий ринок країни, а також невисоку та

нестабільну ділову активність в окремих секторах економіки, що негативно впливає на потенціал зростання й платоспроможність економічних суб'єктів, темпи зростання окремих показників, що характеризують стан місцевої економіки, залишалися повільними.

Промисловість займає важливе місце у місцевій економіці як з точки зору формування та розвитку ринку праці, так і наповнення бюджетів усіх рівнів шляхом сплати податкових платежів. У 2015 році зберігалися негативні фактори, які впливали на діяльність промислових підприємств міста протягом останніх 2-х років, проте їх вплив на результати діяльності основних підприємств промислового комплексу міста Одеси був помірним.

За підсумками 2015 року промисловими підприємствами міста було реалізовано продукції на суму майже 17 млрд. грн., що на 36,2% більше за показник попереднього року в фактичних цінах. Зростання обсягів реалізації промислової продукції було зумовлено, в тому числі, суттєвим ростом цін на продукцію підприємств-експортерів внаслідок девальвації гривні відносно основних світових валют, а також зростанням собівартості продукції для внутрішнього ринку внаслідок збільшення вартості імпортової сировини, енергоносіїв та посилення інфляційних процесів в країні.

Стратегічною галуззю міста Одеси є також транспортний комплекс. На території міста діють: найбільший морський порт в Україні, залізничний вокзал, автовокзал та автостанції, потужна система громадського транспорту, поблизу міста функціонує міжнародний аеропорт. Ситуація у транспортному комплексі країни в 2014-2015 рр. погіршилась у результаті спаду туристичної та ділової активності, в тому числі внаслідок загострення політичної ситуації в країні, анексії Криму і військового конфлікту в окремих регіонах, і пов'язаним з цим в цілому погіршенням загального стану економічної кон'юнктури в країні. При цьому вплив економічної рецесії на результати діяльності основних підприємств транспортного комплексу міста Одеси був помірним.

У місті функціонує розвинута система громадського транспорту, яка включає різні види транспорту: автобуси, тролейбуси, трамваї. З міського бюджету щорічно виділяються кошти на проведення робіт, пов'язаних із будівництвом, реконструкцією, ремонтом та утриманням автомобільних доріг. Крім того міська рада виділяє кошти на фінансову підтримку підприємств електротранспорту та оновлення рухомого складу. Слід зауважити, що певні проблеми, пов'язані з необхідністю оновлення та капітального ремонту об'єктів транспортної інфраструктури, оновлення рухомого складу та встановлення економічно обґрунтованих тарифів на проїзд, зберігаються і в поточному році.

Протягом 2015 року збереглася динаміка, сформована у попередніх періодах, щодо скорочення зовнішньоторговельного товарообороту в м. Одесі. В 2015 році на динаміку зовнішньої торгівлі товарами підприємств України впливало зниження зовнішнього попиту на продукцію внаслідок зміни кон'юнктури світового ринку, а також труднощі з реалізацією на традиційних ринках збуту, в тому числі внаслідок припинення співробітництва України з Російською Федерацією у воєнній сфері та введення обмежень з боку Російської Федерації на поставки продукції українських підприємств.

Залежність міста від іноземного капіталу є помірною – з початку процесу інвестування в економіку міста було залучено 565,6 млн. доларів США прямих іноземних інвестицій, що в розрахунку на одного мешканця майже вдвічі менше за середній показник по країні. В зв'язку з девальвацією національної валюти та зменшенням вартості акціонерного капіталу в перерахунку на іноземну валюту відбулося подальше скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій, залучених в економіку міста.

Незважаючи на несприятливі економічні умови, місто зберігало свої конкурентні переваги з точки зору здійснення інвестиційної діяльності та розвитку різних видів економічної діяльності. Протягом 2015 року у місті реалізовувались або планувалися до реалізації інвестиційні проекти провідними підприємствами промислового та транспортного комплексів, а також було продовжено реалізацію проектів за участю міської влади.

Інвестиційна привабливість

Рейтингове агентство визначає рівень інвестиційної привабливості шляхом аналізу складових, що відображають умови, в яких відбувається діяльність інвесторів, а саме: інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику. Місто Одеса – третє за чисельністю населення місто в Україні, важливий промисловий, науковий, фінансовий, транспортний, туристичний та культурний центр на території України. Високий рівень інвестиційної привабливості міста Одеси визначається його вигідним економіко-географічним положенням, високим виробничо-науковим та санаторно-курортним потенціалом, розвинутою транспортною, комунальною та соціальною інфраструктурою, наявністю необхідної інфраструктури для розвитку підприємництва та сприятливим бізнес-середовищем, прийнятною екологічною ситуацією, задовільним станом місцевих фінансів. Місто, через диверсифікацію економіки, не відрізняється підвищеною уразливістю до економічних потрясінь, порівняно з іншими містами обласного значення, чутливість до зміни макроекономічних показників у країні знаходиться на низькому рівні. Політичні ризики, на думку рейтингового агентства, також є помірними.

Загалом протягом 2015 року, на відміну від окремих міст України, в Одесі мало місце певне відновлення рівня ділової активності, що визначалося подальшим розвитком торгівельної мережі міста, стабільним попитом на ринку нерухомості, зростанням обсягу будівельних робіт, високим рівнем зайнятості та вищими за загальнодержавні темпами зростання доходів населення. Зважаючи на наслідки окупації Автономної Республіки Крим, відбулося посилення ролі міста Одеси як провідного транспортно-логістичного, промислово-наукового, торгового та санаторно-курортного центру півдня України. При цьому рівень інвестиційної привабливості протягом поточного року буде суттєво залежати від збереження стабільної політичної ситуації, а також відновлення темпів економічного зростання у регіоні та країні в цілому.

Комунальна власність та комунальне господарство

Розгалужене житлово-комунальне господарство міста Одеси забезпечує надання комунальних послуг різним групам споживачів. Житлово-комунальному господарству

м. Одеси, як і для переважної більшості міст України, притаманний високий рівень зношеності основних засобів (зокрема, житлового фонду), об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста. Міська влада щороку виділяє кошти на фінансування заходів у сфері житлово-комунального господарства та приділяє особливу увагу інвестиційним програмам та програмам розвитку міжнародного співробітництва, в тому числі з міжнародними фінансовими організаціями.

Протягом аналізованого періоду відбувся поетапний перегляд тарифів на комунальні послуги (електроенергію, газ для населення, послуги з централізованого опалення та постачання гарячої води) відповідно до постанов Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. Рівень проплати населення за житлово-комунальні послуги перевищував середні показники багатьох міст країни. Загальний обсяг заборгованості населення за житлово-комунальні послуги (без урахування боргу за електроенергію та газопостачання) у розрахунку на 1 мешканця становив 438,3 грн., що, враховуючи динаміку зростання вартості енергоносіїв в 2015 році, відповідало помірному рівню боргу.

Одеська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. У власності територіальної громади перебуває значна кількість об'єктів, у тому числі таких, що становлять комерційний інтерес. У зв'язку зі збереженням політичної напруженості, динаміка економічного розвитку країни у 2015 році залишалася повільною, а попит на об'єкти нерухомості міста залишався обмеженим. Водночас міська рада проводить обережну політику щодо продажу землі в місті з метою збереження позитивної динаміки зростання обсягів надходжень орендної плати за землю. Загалом, за результатами 2015 року питома вага надходжень від операцій з майном та землею комунальної власності (продаж та оренда) у структурі доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів становить 11,6%, що на 1,6 в. п. більше у порівнянні з аналогічним показником 2014 року.

Бюджет міста

Бюджет м. Одеси – бюджет місцевого самоврядування. Одеса є містом обласного значення, зведений бюджет міста включає бюджет одного рівня – міський. Організація бюджетного процесу в місті здійснюється відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік та інших законодавчих актів. У місті Одесі забезпечується висока ефективність фінансової політики, дотримуються норми чинного законодавства у цій сфері, забезпечується оперативність прийняття та реалізації управлінських рішень.

Доходи бюджету м. Одеси формуються за рахунок податкових надходжень, неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом, цільових фондів та трансфертів. Протягом 2011-2012 рр. темпи зростання доходів бюджету міста (без врахування трансфертів) були високими та в цілому відповідали динаміці відповідного показника в середньому по місцевих бюджетах у відповідному періоді. Починаючи з 2013 року ситуація по місцевих бюджетах в цілому погіршилась внаслідок слабкої динаміки соціально-економічного розвитку під впливом політичної та економічної

кризи, а також військового конфлікту в окремих регіонах країни. При цьому, зважаючи на високий рівень диверсифікації господарського комплексу Одеси та помірну його чутливість до зовнішніх ризиків, стан місцевих фінансів у цей період залишався задовільним, а темпи зростання доходної частини бюджету суттєво перевищили загальнодержавні середні показники. За результатами 2015 року, завдяки позитивним наслідкам бюджетної реформи, рівень бюджетної забезпеченості продовжив зростати: співвідношення обсягу доходів бюджету міста в розрахунку на одного мешканця до середнього показника по місцевих бюджетах у цілому (без урахування трансфертів) за результатами виконання бюджету становило 112,6% (102,7% у 2014 році).

Для бюджету міста Одеси характерним є низький рівень галузевої концентрації джерел наповнення доходної частини загального фонду як за основними галузями, так і основними платниками податків. Суттєва залежність бюджету від окремих основних платників податків відсутня. Рівень самостійності бюджету залишається високим, залежність від базової дотації відсутня. Зважаючи на те, що в попередніх бюджетних періодах по місту Одесі обсяг надходжень податку на доходи фізичних осіб у розрахунку на 1 мешканця перевищував середній показник по країні, з бюджету міста в 2015 році перераховувалась реверсна дотація (вилучення) в сумі 108,5 млн. грн.

Бюджет м. Одеси за результатами виконання в 2015 році мав позитивне сальдо операційного балансу за загальним фондом в обсязі 1 191,3 млн. грн., що суттєво перевищило аналогічний показник 2014 року та було пов'язано з високими темпами зростання податкових надходжень (у тому числі внаслідок передачі до загального фонду єдиного та екологічного податків), а також із збільшенням обсягу трансфертів (за рахунок надходжень коштів субвенцій на освіту та охорону здоров'я). За спеціальним фондом обсяг операційних доходів перевищив обсяг операційних видатків на 96,1 млн. грн. Бюджет міста за підсумками 2015 року виконано з профіцитом обсягом 343,5 млн. грн., у тому числі профіцит загального фонду склав 1 188,8 млн. грн., спеціальний фонд виконано з дефіцитом обсягом 845,3 млн. грн. Виконання бюджету з профіцитом призвело до суттєвого зростання залишків на рахунках загального фонду. Джерелом покриття дефіциту спеціального фонду були залишки на рахунках бюджету, а також кошти, що передаються із загального фонду до бюджету розвитку.

Ліквідність бюджету міста за результатами 2013-2014 рр., перебувала на помірному рівні за загальним фондом та на високому рівні за спеціальним фондом. Протягом 2015 року показники ліквідності за загальним фондом бюджету міста зросли до високого рівня. Зважаючи на достатні показники ліквідності, до бюджету міста протягом 2014 та 2015 років не залучалися короткотермінові позички з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів за загальним фондом. У попередніх бюджетних періодах залежність від залучення короткострокових позичок була низькою.

Протягом 2015 року до доходної частини бюджету міста надійшло 5 683,2 млн. грн., що на 53,2% більше, ніж обсяг відповідних надходжень у 2014 році. Незважаючи на збереження складної фінансово-економічної ситуації в країні, обсяги надходжень за переважною більшістю джерел наповнення бюджету міста зростали у співставних умовах, а рівень виконання річного плану за доходами загального та спеціального фондів за результатами 2015 року був високим та за більшістю джерел перевищував

аналогічні показники за результатами 2014 та 2013 років. Уточнений річний план за доходами в цілому було виконано на 108% (протягом року план переглядався декілька разів у бік збільшення), в тому числі відповідні планові показники доходної частини загального фонду бюджету міста виконані на 104,7%, спеціального фонду – на 191,1%.

Обсяг видаткової частини бюджету міста Одеси за результатами 2015 року збільшився на 52,9%, проти попереднього бюджетного періоду. Затверджений на 2015 рік план за видатками бюджету було виконано на 97,3%. Основним напрямом видатків бюджету залишається фінансування установ бюджетної сфери (освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення, культури і мистецтва, фізичної культури і спорту), а також житлово-комунального господарства, будівництва та транспорту. Відповідно до бюджетної реформи 2014 року було змінено джерела фінансування найбільших галузей бюджетної сфери (освіти та охорони здоров'я), які, починаючи з 2015 року, фінансуються як за рахунок доходів бюджету міста, так і відповідних субвенцій з державного бюджету. Зміни у структурі видаткової частини бюджету за економічною класифікацією характеризуються суттєвим зростанням у 2015 році, порівняно із попереднім бюджетним періодом, питомої ваги капітальних видатків – до 19,3%, що відповідає високому рівню.

Протягом 2015 року з бюджету міста фінансувались видатки на обслуговування прямого боргу Одеської міської ради та здійснювались витрати на його погашення. Обслуговування та погашення боргових зобов'язань міської ради проводилось відповідно до укладених угод із врахуванням домовленостей з кредиторами щодо можливості дострокового погашення.

Бюджет міста Одеси на 2016 рік було затверджено 16.12.2015 р. Зважаючи на те, що міський бюджет було затверджено раніше, ніж прийнято у другому читанні Закон України «Про Державний бюджет на 2016 рік», розподіл міжбюджетних трансфертів було здійснено шляхом внесення змін до доходної та видаткової частини бюджету міста на поточний бюджетний період. З врахуванням змін, внесених до бюджету міста у лютому поточного року, плановий обсяг доходів бюджету міста на 2016 рік встановлено в обсязі 5 815,1 млн. грн. (на 2,3% більше, ніж фактичний обсяг надходжень в 2015 році), видатків – 5 862,6 млн. грн. (темп зростання 109,8%). Бюджетом міста передбачені помірні темпи зростання обсягу податкових надходжень, зокрема, податку на доходи фізичних осіб. У 2016 році місто зберігатиме статус міста-донора та перераховуватиме у поточному році реверсну дотацію до державного бюджету в обсязі 132,2 млн. грн. (на 21,8% більше ніж в 2015 році).

Боргові зобов'язання міста

Боргова політика Одеської міської влади визначається потребою у залученні додаткового фінансування для реалізації проектів із відновлення міської інфраструктури. Одеська міська рада проводить зважену та ефективну боргову політику. Протягом 2015 року, як і у попередні періоди, місто зберігало помірний рівень консолідованого боргу. Зобов'язання за запозиченнями, залученими до бюджету розвитку міста, виконувалися у повному обсязі відповідно до укладених угод та домовленостей з кредиторами щодо можливості дострокового погашення. У 2015 році за рахунок коштів бюджету розвитку Одеська міська рада достроково

розрахувалася за залишком боргових зобов'язань за запозиченням, здійсненим до бюджету розвитку міста у 2007 році. Сума прямого боргу Одеської міської ради станом на 01.01.2016 р. дорівнювала 205,4 млн. грн. та складалася із непогашених залишків за середньостроковими позичками з єдиного казначейського рахунку. Пряме боргове навантаження бюджету станом на 01.01.2016 р. було низьким.

За інформацією Одеської міської ради у 2016 році здійснення запозичень до бюджету міста не планується.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг м. Одеси визначено на рівні **uaAA-**, прогноз «стабільний». Рівень інвестиційної привабливості м. Одеси визначено на рівні **uaINV5**.

Голова рейтингового комітету

О. В. Шубіна

Начальник відділу рейтингів небанківських установ

О. К. Самойлова

Додатки

Бюджетні показники м. Одеси у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2013	2014	2015
Податкові надходження	2 007 171,1	2 117 565,6	2 612 534,8
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	297 372,0	296 887,4	517 382,9
Отримані трансферти на здійснення поточних видатків	1 036 294,1	1 193 837,3	2 462 782,6
Операційні надходження всього	3 340 837,2	3 608 290,3	5 592 700,2
Поточні видатки на заробітну плату, використання товарів та послуг та інші поточні видатки	1 918 883,6	1 983 799,7	2 602 811,3
Поточні трансферти та соціальне забезпечення	1 078 786,8	1 217 251,2	1 702 499,5
Операційні видатки всього	2 997 670,4	3 201 050,8	4 305 310,8
Операційний баланс	343 166,8	407 239,4	1 287 389,5
Фінансовий дохід	2 550,4	853,4	49,2
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	26 668,4	15 981,6	3 106,8
Фінансовий баланс	-24 118,0	-15 128,2	-3 057,5
Поточний баланс	319 048,9	392 111,3	1 284 331,9
Капітальні надходження	63 466,7	43 573,6	77 109,9
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	44 304,1	56 725,5	13 297,7
Капітальні надходження всього	107 770,8	100 299,1	90 407,7
Придбання основного капіталу	265 586,6	263 685,7	933 636,0
Капітальні трансферти	20 241,4	10 763,6	97 474,6
Капітальні видатки всього	285 827,9	274 449,3	1 031 110,7
Капітальний баланс	-178 057,1	-174 150,3	-940 703,0
Баланс після капітальних видатків	140 991,7	217 961,0	343 629,0
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з урахуванням повернення)	-121,3	-54,3	171,8
Профіцит/дефіцит	141 113,1	218 015,3	343 457,2
Фінансування	-141 113,1	-218 015,3	-343 457,2
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0

Джерело: Дані Одеської міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Основні джерела фінансування бюджету м. Одеси, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2013	2014	2015
Профіцит/дефіцит	141 113,1	218 015,3	343 457,2
Фінансування	-141 113,1	-218 015,3	-343 457,2
Зміни залишків	-185 610,0	-91 823,2	-209 836,2
залишок на початок року	240 478,7	426 088,7	517 911,9
залишок на кінець року	426 088,7	517 911,9	727 748,2
Фінансування за рахунок казначейського рахунку	109 326,5	0,0	0,0
Залучення	368 877,5	0,0	0,0
Погашення	-259 551,0	0,0	0,0
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	11 260,0	9 360,0	0,0
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	11 260,0	9 360,0	0,0
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	0,0	0,0	0,0
Фінансування за борговими операціями	-83 827,8	-134 900,0	-127 972,0
Внутрішні зобов'язання	-41 400,0	-49 680,0	-33 120,0
Запозичення	0,0	0,0	0,0
Погашення	-41 400,0	-49 680,0	-33 120,0
Зовнішні зобов'язання	-42 427,8	-85 220,0	-94 852,0
Запозичення	0,0	0,0	0,0
Погашення	-42 427,8	-85 220,0	-94 852,0
Інші розрахунки	7 738,2	-652,0	-5 649,0
кошти, що передаються до бюджету розвитку	0,0	0,0	0,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0

Джерело: Дані Одеської міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Виконання доходної частини бюджету міста Одеси, тис. грн.

Показники	2013 (виконано)	2014 (виконано)	2015 (план)	2015 (виконано)	% виконання річного плану	Темп росту до відп. періоду, %
Податкові надходження	2 007 171,1	2 117 565,6	2 423 450,0	2 612 534,8	107,8	123,4
<i>питома вага податкових надходжень в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	58,2	57,1	46,1	46,0	-	-
Податок на доходи фізичних осіб	1 396 617,8	1 460 858,3	1 326 050,0	1 429 381,0	107,8	97,8
Податок на прибуток підприємств	19 277,2	12 558,9	75 800,0	76 019,5	100,3	605,3
Податки на власність	5 834,2	3 226,6	0,0	-13,6	-	-0,4
Збори та плата за спеціальне використання природних ресурсів (без плати за землю до 01.01.2015 р.)	0,0	0,0	0,0	9,0	-	-
Акцизний податок	X	X	215 000,0	265 819,8	123,6	-
Податок на нерухоме майно (за виключенням податку та орендної плати за землю, транспортного податку)	499,9	1 570,3	35 000,0	42 793,2	122,3	2 725,2
Податок та орендна плата за землю з юридичних та фізичних осіб (до 01.01.2015 р. - плата за землю)	295 548,3	299 068,2	367 600,0	379 322,6	103,2	126,8
Транспортний податок з юридичних та фізичних осіб	X	X	21 300,0	26 197,8	123,0	-
Єдиний податок	252 213,5	297 822,9	366 500,0	376 907,0	102,8	126,6
Місцеві податки та збори, без урахування єдиного податку та податків на нерухомість	33 845,3	33 499,3	14 200,0	14 096,3	99,3	42,1
Інші податки та збори	3 335,0	8 961,1	2 000,0	2 002,4	100,1	22,3
Неподаткові надходження	299 507,4	296 177,2	324 432,5	516 606,3	159,2	174,4
<i>питома вага неподаткових надходжень в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	8,7	8,0	6,2	9,1	-	-
Власні надходження бюджетних установ та організацій	160 086,0	167 909,1	121 426,9	218 497,2	179,9	130,1
Відсотки банків за користування тимчасово вільними бюджетними коштами	2 455,9	806,7	0,0	0,8	-	0,1
Плата за оренду майнових комплексів та іншого майна, що є у комунальній власності	58 219,7	62 267,5	81 275,3	102 795,0	126,5	165,1
Державне мито	2 323,2	2 153,5	17 000,0	21 822,1	128,4	1 013,3
Плата за надання адміністративних послуг	309,2	0,0	21 000,0	27 466,4	130,8	-
Інші неподаткові надходження	76 113,4	63 040,4	83 730,3	146 024,8	174,4	231,6
Доходи від операцій з капіталом	63 466,7	43 573,6	33 435,0	77 109,9	230,6	177,0
<i>питома вага операцій з капіталом в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	1,8	1,2	0,6	1,4	213,5	115,5
Кошти від продажу основного капіталу	21 613,0	16 432,3	12 035,0	25 075,1	208,4	152,6
Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	41 853,7	27 141,3	21 400,0	52 034,8	243,2	191,7
Цільові фонди	415,0	1 563,6	732,0	825,8	112,8	52,8
<i>питома вага цільового фонду в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	0,01	0,04	0,01	0,01	-	-
Разом доходів	2 370 560,2	2 458 880,0	2 782 049,5	3 207 076,8	115,3	130,4
Трансферти з державного бюджету	991 914,0	1 227 961,8	2 456 530,8	2 454 697,5	99,9	199,9
<i>питома вага трансфертів в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	28,7	33,1	46,7	43,2	-	-
Усього доходів	3 362 474,2	3 686 841,7	5 238 580,3	5 661 774,3	108,1	153,6
Трансферти, які передаються між місцевими бюджетами різних рівнів або між бюджетами однієї підпорядкованості	88 684,2	22 601,0	21 395,4	21 382,8	99,9	94,6
Усього	3 451 158,4	3 709 442,7	5 259 975,7	5 683 157,1	108,0	153,2

Джерело: Одеська міська рада

Виконання видаткової частини та кредитування бюджету міста Одеси, тис. грн.

Показник	2013 (виконано)	2014 (виконано)	2015 (план)	2015 (виконано)	% виконання річного плану	Темп росту до відп. періоду, %
Державне управління	100 227,6	118 779,9	166 667,7	164 074,0	98,4	138,1
Освіта	925 133,1	951 489,9	1 208 713,8	1 173 233,1	97,1	123,3
Охорона здоров'я	696 593,5	675 924,2	840 909,6	858 291,9	102,1	127,0
Соціальний захист і соціальна допомога	835 205,0	944 603,2	1 181 244,4	1 175 621,4	99,5	124,5
Житлово-комунальне господарство	107 460,9	137 438,2	252 693,1	251 455,0	99,5	183,0
Культура і мистецтво	95 578,3	102 180,9	118 615,3	119 604,1	100,8	117,1
Засоби масової інформація	2 917,7	3 512,2	4 926,9	3 928,1	79,7	111,8
Фізична культура і спорт	15 675,5	15 664,3	24 504,2	23 141,6	94,4	147,7
Будівництво	209 389,0	209 172,3	933 744,1	831 273,2	89,0	397,4
Землеустрій	154,9	0,0	781,4	479,0	61,3	-
Транспорт	207 521,8	220 376,0	421 006,0	418 520,5	99,4	189,9
Інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю	22 128,5	35 454,3	65 477,3	63 817,9	97,5	180,0
Охорона навколишнього природного середовища та ядерна безпека	1 806,4	1 170,5	3 363,6	1 689,6	50,2	144,3
Запобігання та ліквідація надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха	2 221,5	2 316,9	4 051,9	4 048,8	99,9	174,7
Обслуговування боргу	26 668,4	15 981,6	3 250,0	3 106,8	95,6	19,4
Цільові фонди	9 805,7	15 650,0	26 944,6	20 334,3	75,5	129,9
Видатки, не віднесені до основних груп	35 951,4	41 767,5	121 447,5	118 409,4	97,5	283,5
Разом видатків	3 294 439,2	3 491 481,7	5 378 341,4	5 231 028,7	97,3	149,8
Трансферти іншим бюджетам	15 727,5	0,0	108 499,5	108 499,5	100,0	-
у т.ч. реверсна дотація (до 01.01.2015 р. - кошти, що передаються до Державного бюджету)	0,0	0,0	108 499,5	108 499,5	100,0	-
Усього видатків	3 310 166,7	3 491 481,7	5 486 840,9	5 339 528,2	97,3	152,9
Платежі за кредитними угодами, укладеними під місцеві гарантії	0,0	0,0	48 343,8	0,0	0,0	-
Підтримка малого і середнього підприємництва	0,0	0,0	221,5	0,0	0,0	-
Надання пільгового довгострокового кредиту громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла	0,0	119,4	378,5	252,6	66,7	211,5
Повернення кредитів, наданих для кредитування громадян на будівництво (реконструкцію) та придбання житла	-121,3	-173,7	-140,0	-80,8	57,8	46,6
Разом	3 310 045,4	3 491 427,4	5 535 644,7	5 339 700,0	96,5	152,9

Джерело: Одеська міська рада